

CHOVANEK, Jaroslav: *Postavenie a ochrana národnostných menšín a etnických skupín v Slovenskej republike*. Martin : Matica Slovenská 2018, 172 strán, ISBN: 978-80-8128-221-8.

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2020.7.1.100-101>

Predmetom diela renomovaného a popredného slovenského ústavného právnika a štátovedca Dr. h. c. prof. JUDr. Jaroslava Chovanca, CSc. je problematika národnostných menšín a etnických skupín, ich základných práv a slobôd – a osobitne ich ochrana – v podmienkach Slovenskej republiky.

Monografia má premyslenú štruktúru a z metodologického hľadiska je zvládnutá výborne. Popri obligátnom úvode a závere je rozdelená do siedmich kapitol.

V prvej kapitole autor pertraktuje otázky práv a slobôd v historických súvislostiach, vysvetľuje pojmový aparát a zároveň sprostredkúva obsah najvýznamnejších historických dokumentov, akými sú americká Deklarácia nezávislosti z roku 1776, francúzska Deklarácia práv človeka a občana z roku 1789, ako aj ich premietnutie do príslušných ústav. Popri ústavných dokumentoch Ruskej sovietskej federatívnej republiky a jej právneho nástupcu Zväzu sovietskych socialistických republík sa v samostatnej časti venuje pozornosť vzniku a vývoju práv a slobôd na území niekdajšieho Československa a Slovenska až do roku 1993. Autor stručne hodnotí aj Listinu základných práv a slobôd – ústavný zákon Národného zhromaždenia ČSFR č. 23/1991 Zb., ktorý platí i v Slovenskej republike.

Druhá kapitola sa venuje retrospektívnej deskripcii a rekonštrukcii postavenia národností v Československej socialistickej republike so zreteľom na ústavný zákon č. 144/1968 o postavení národností v ČSSR a jeho uplatňovaní počas československej federácie.

V tretej a štvrtej kapitole, ktoré sú takpovediac nosnou časťou monografie, autor

analyzuje problematiku postavenia príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín, pričom zdôrazňuje, že Slovenská republika uskutočňuje národnostnú politiku v troch rovinách: ústavnoprávnej, kultúrnej a školskej (čiže vzdelávacej), ktoré v súhrne umožňujú zachovanie národnej, kultúrnej a jazykovej identity národnostných a etnických menšín. Hodnotí sa tu aj fungovanie príslušných poradných a koordinačných orgánov, a to predovšetkým parlamentných výborov, vládnych splnomocencov a Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Nasledujúca kapitola poukazuje na postavenie rómskeho etnika a problémy, ktoré súvisia s ich reálnym postavením v slovenskej spoločnosti. Autorova právno-historická analýza by sa nepochybne mala stať podnetom i východiskom pre príslušné štátne a samosprávne orgány pri riešení integrácie Rómov vo všetkých sférach našej spoločnosti. Šiesta kapitola čiastočne presahuje rámec domáceho prostredia a vnútropolitických pomerov. Jaroslav Chovanec načiera do minulosti; rozoberá a hodnotí vznik nástupníckych štátov Česko-Slovenska a Maďarska po zániku Rakúsko-Uhorska, osvetľuje dôsledky Trianonskej mierovej dohody prijatej 4. júna 1920 a v neposlednom rade kriticky hodnotí zakotvenie inštitútu štátneho občianstva v Maďarskej ústave z roku 2011 pre maďarské národnostné menšiny žijúce na území iných štátov, a tým aj vzťahy Maďarska k maďarskej národnostnej menšine v Slovenskej republike. Národná rada SR – vzhľadom na neprípustnú právnú exiteritorialitu – svojím Výhlásením zo dňa 27. mája 2011 jednoznačne odmietla takéto praktiky ako zásah do vnútroštát-

nych záujmov Slovenskej republiky a porušenie medzinárodných zmlúv.

V rámci poslednej, siedmej kapitoly sa charakterizuje úloha orgánov ochrany práva pri ochrane práv a slobôd, orgány právnych služieb a právnej pomoci, vrátane práv príslušníkov národnostných a etnických menšín v Slovenskej republike. Záverečnou súčasťou knihy je hutne koncipované resumé v slovenčine a angličtine, čo umožní aj zahraničnej čitateľskej verejnosti oboznámiť sa s touto problematikou.

Práca Jaroslava Chovanca sa dôsledne riadi úzom pre vedeckú literatúru a jej originálnosť tkvie v systematizácii a prezentácii poznatkov z uvedenej problematiky. Poukazuje pritom aj na viaceré nedostatky súčasnej právnej úpravy a jej občas nedôsledné praktické uplatňovanie. O kvalitách a pozitívnej akceptácii Chovancovej monografie svedčí – okrem iného – aj to, že v relatívne krátkom čase bolo na ňu doposiaľ napísaných šesť klad-

ných recenzií či ohlasov v renomovaných odborných časopisoch i vedeckých periodikách, akými napríklad sú Slovenské pohľady, Literárny týždenník, Slovenské národné noviny či Štát a právo.

Predmetná monografia je výsledkom viacročného vedeckého výskumu prof. Jaroslava Chovanca. Ide o pôvodné a originálne dielo, ktoré je cenným prínosom pre rozvoj ústavného práva, pre vedu o štáte a práve v najširších spoločenských súvislostiach, takže by mala byť využiteľná nielen v pedagogickom procese na právnických, filozofických či pedagogických fakultách, ale aj v politickej praxi, čiže v štátnej správe, samospráve a v treťom sektore. V mnohom má teda interdisciplinárny záber a prínos. Práca nepochybne poslúži ako smerodajná, orientačná, ale aj východisková báza nielen pre ďalší výskum, ale aj v realizáciu tejto problematiky na Slovensku.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.